

Adroddiad ar

Ysgol Gynradd Gymraeg Pontybrenin

**Heol Llwchwr
Gorseinon
SA4 6AU**

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2025

gan

Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg

a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn ag Ysgol Gynradd Gymraeg Pontybrenin

Enw'r darparwr	Ysgol Gynradd Gymraeg Pontybrenin
Awdurdod lleol	Dinas a Sir Abertawe
Iaith y darparwr	Cymraeg
Categori ysgol yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg	Categori 3
Math o ysgol	Cynradd
Cymeriad crefyddol	Ddim yn berthnasol
Nifer y disgyblion ar y gofrestr	570
Disgyblion o oedran ysgol statudol	418
Nifer yn y dosbarthiadau meithrin	88
Canran y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd (Canran genedlaethol y disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim dros gyfartaledd o dair blynedd yn y sector Cynradd yw 22.9%)	6.9%
Canran y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol (a) (Canran genedlaethol y disgyblion y nodwyd bod ganddynt anghenion dysgu ychwanegol yn y sector Cynradd yw 11.1%)	20.3%
Canran y disgyblion sy'n siarad Cymraeg ar yr aelwyd	30.4%
Canran y disgyblion sy'n siarad Saesneg fel iaith ychwanegol	0.2%
Dyddiad penodi'r pennaeth	01/09/2016

Adroddiad ar Ysgol Gynradd Gymraeg Pontybrenin
Mehefin 2025

Dyddiad yr arolygiad blaenorol gan Estyn (os yw'n berthnasol)	15/05/2017
Dyddiad dechrau'r arolygiad	30/06/2025

Daw'r data hwn o ddata mwyaf diweddar y Cyfrifiad Ysgol Blynyddol ar Lefel Disgybl. Efallai y byddant ychydig yn wahanol i'r hyn a arsylwyd yn ystod yr arolygiad.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael o wefan Llywodraeth Cymru, Fy Ysgol Leol: [Fy Ysgol Leol \(gov.wales\)](https://gov.wales)

- a. Mae'r term 'anghenion dysgu ychwanegol' yn cael ei ddefnyddio i ddisgrifio disgyblion sydd ar gofrestr AAA/ADY yr ysgol

Crynodeb

Mae Ysgol Gymraeg Pontybrenin yn gymuned gynhwysol sy'n rhoi pwyslais cadarn ar les a chynnydd disgyblion. Mae gan y pennaeth weledigaeth glir a synhwyrol sy'n sicrhau bod disgyblion yn cael profiadau dysgu difyr mewn amgylcheddau dysgu diddorol a gofalgarg. Mae hyn yn cyfrannu'n bwrpasol at ymddygiad cadarnhaol a pharodrwydd i ddysgu ymhlith disgyblion. Mae'r weledigaeth fwriadus hon, sy'n cynnwys cyfraniadau buddiol gan y staff a'r gymuned ehangach, yn cefnogi arferion gwella'r ysgol yn effeithiol.

Mae athrawon a chymorthyddion yn cydweithio'n dda i sicrhau darpariaeth gwricwlaidd eang a chytbwys. Maent yn fodelau iaith cywrain ac yn canolbwyntio'n effeithiol ar hyrwyddo gofal a dysgu'r disgyblion. Mae'r staff yn cydweithio'n ddiwyd â rhieni ac asiantaethau allanol ac maent yn adnabod anghenion disgyblion yn dda, sy'n cynnwys disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY).

Ar y cyfan, mae rhediad y sesiynau addysgu yn cyfatebu'n dda i ddysgu disgyblion ac mae adborth yr athrawon i ddisgyblion i wella'u dysgu yn addas. Er hyn, nid yw ansawdd addysgu'r athrawon a'r her maent yn ei rhoi i ddisgyblion yn gyson ar draws yr ysgol. Ar adegau, mae tueddiad gan staff i or-arwain y dysgu sy'n cyfyngu ar allu disgyblion i wneud dewisiadau annibynnol am eu dysgu.

Mae athrawon yn darparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion ddatblygu eu medrau ar draws y meysydd dysgu. Mae hyn yn arwain at gynnydd da ym medrau llythrennedd, rhifedd a digidol disgyblion tra'n ystyried eu mannau cychwyn. Fodd bynnag, nid yw'r disgyblion yn cael digon o gyfleoedd ymestynol i gymhwyso'u medrau ar lefelau dysgu priodol ar draws y cwricwlwm.

Mae staff a disgyblion yn meithrin perthnasoedd gwaith clòs a theyrngar. Maent yn annog disgyblion i gydweithio a rhannu syniadau a theimladau'n llwyddiannus, sy'n datblygu eu parch at bobl eraill yn ddeallus. Mae staff yn sicrhau bod disgyblion yn datblygu medrau personol, cymdeithasol a chreadigol buddiol, sy'n creu ymwybyddiaeth dda o'u cynefin a gwerthfawrogiad diwylliannol cryf.

Argymhellion

Rydym wedi gwneud dau argymhelliad i helpu'r ysgol i barhau i wella

- A1. Cysoni'r arferion addysgu effeithiol a darparu adborth buddiol i herio dysgu'r holl ddisgyblion
- A2. Cynyddu cyfleoedd i ddisgyblion gymhwyso eu medrau ar lefelau dysgu priodol ar draws y cwricwlwm

Beth sy'n digwydd nesaf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Prif arfarniad

Mae'r ysgol yn gymuned ddysgu hapus, gynhwysol a chefnogol. Mae'r pennaeth yn gosod cyfeiriad strategol pwrpasol ar gyfer yr ysgol ac mae ganddo ddisgwyliadau uchel ohono ef ei hun, y staff a'r disgyblion. Mae'n cydweithio'n ddiwyd â'r tîm arwain, y staff a'r llywodraethwyr i sicrhau profiadau dysgu diddorol a pherthnasol i ddisgyblion. Mae arweinwyr yn arddel gweledigaeth glir yn llwyddiannus. Mae hyn yn seiliedig ar sicrhau profiadau dysgu difyr i ddisgyblion, a darparu lles a gofal bwriadus i holl aelodau'r gymuned ysgol.

Mae arweiniad y pennaeth yn gadarn a synhwylol. Mae'n sicrhau bod yr holl dîm arwain yn ystyried amrediad eang o dystiolaeth i adnabod blaenoriaethau gwella'r ysgol. Mae'r rhain yn canolbwyntio ar ddatblygu'r ddarpariaeth i wella lles, profiadau dysgu a chynnydd ym medrau'r disgyblion. Mae holl dîm yr ysgol a'r llywodraethwyr yn cyfrannu'n fwriadus at agweddau penodol o'r gweithdrefnau gwerthuso yn effeithiol, ac mae gan y rhan fwyaf ohonynt ddealltwriaeth gadarn o'u rolau wrth ganolbwyntio ar ddatblygu'r ddarpariaeth ymhellach.

Mae arweinwyr yn gweithredu diwylliant ac ethos cadarnhaol i hybu, datblygu a chefnogi dysgu proffesiynol staff. Maent yn rhannu syniadau ac arddel arferion effeithiol a pherthnasol ar y cyd yn ddeallus, gyda hyn yn cyfrannu'n gadarn at ethos yr ysgol fel sefydliad dysgu. Mae arweinwyr yn cefnogi staff i fyfrio ac ystyried effaith y dysgu proffesiynol ar les, medrau a chynnydd disgyblion. Er enghraifft, mae staff yn cynnal trafodaethau proffesiynol cyson i drafod agweddau penodol o'r cwricwlwm, eu harferion asesu ac i dreialu egwyddorion newydd i barhau i gefnogi dysgu'r disgyblion.

Mae arweinwyr yn meithrin perthynas broffesiynol effeithiol â rhieni. Mae'r cydweithio a'r cyfathrebu parhaus yn hybu'r ysgol yn ei chymuned yn fuddiol. Mae arweinwyr yn adnabod anghenion y disgyblion a'i chymuned yn dda ac yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i rieni gefnogi lles a dysgu eu plant. Er enghraifft, mae staff yn cynnal gweithdai gyda rhieni a'r disgyblion am wahanol agweddau o'r cwricwlwm a'r ddarpariaeth yn ehangach. Mae hyn yn cefnogi rhieni i ddatblygu eu dealltwriaeth o waith, lles a chynnydd eu plant yn ystod cyfarfodydd cychwynnol a rhwydweithiau pwrpasol.

Mae athrawon ar draws yr ysgol yn fodelau iaith effeithiol ac maent yn gweithredu disgwyliadau cadarn ynglŷn â'r Gymraeg a'r Saesneg. Maent yn annog disgyblion yn gadarnhaol i siarad Cymraeg a gwneud defnydd pwrpasol o'r iaith fel rhan greiddiol o'u dysgu a'u chwarae. Mae agweddau brwd gan y rhan fwyaf o ddisgyblion at siarad Cymraeg ar draws yr ysgol ac maent yn ymdrechu'n rheolaidd i gyfathrebu'n gynyddol ddigymell mewn gwahanol gyd-destunau. O ganlyniad, erbyn diwedd eu hamser yn yr ysgol, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn hyderus a huawdl i gyfathrebu yn y ddwy iaith.

Mae athrawon yn cynllunio i ddatblygu medrau llythrennedd disgyblion yn effeithiol. Mae medrau darllen ac ysgrifennu cynnar y rhan fwyaf o'r disgyblion ieuengaf yn datblygu'n bwrpasol. Mae disgyblion yn defnyddio'u marciau cynnar yn hyderus, ac wrth i'w medrau ddatblygu ymhellach, maent yn dechrau ysgrifennu brawddegau, gan ddangos ymwybyddiaeth dda o sillafu ac atalnodi sylfaenol. Mae llawer o ddisgyblion ar frig yr ysgol yn datblygu medrau darllen ac ysgrifennu cadarn, yn y ddwy iaith ac mewn ystod o ffurfiau defnyddiol.

Ar y cyfan, mae athrawon yn cynllunio, darparu adnoddau ac yn cyflwyno tasgau mathemateg pwrpasol. O ganlyniad, mae'r addysgu yn sicrhau bod llawer o ddisgyblion yn datblygu ystod o fedrau rhifedd da. Yn ogystal, mae athrawon yn darparu cyfleoedd difyr i ddisgyblion ddatblygu eu medrau digidol. Mae hyn yn golygu bod disgyblion yn defnyddio eu medrau digidol yn effeithiol ar draws y meysydd dysgu. Fodd bynnag, nid yw disgyblion yn cael digon o gyfleoedd ymestynnol i gymhwyso'u holl fedrau, ar lefelau dysgu priodol, ar draws y cwricwlwm.

Mae athrawon yn darparu cwricwlwm diddorol sy'n datblygu dealltwriaeth disgyblion o'u hardal leol a'r byd ehangach yn fwriadus, er enghraifft drwy ddysgu am daith yr afon Llŵchwr a hanes y rheilffordd leol. Yn ogystal, mae athrawon yn cynllunio cyfleoedd synhwyrol i ddisgyblion drafod materion pwysig fel perthnasoedd ac amrywiaeth a phrofiadau pwrpasol i ddatblygu agweddau ysbrydol a moesol cadarnhaol disgyblion. O ganlyniad, mae disgyblion yn dangos parch tuag at eraill ac yn datblygu eu hymwybyddiaeth o wahanol hunaniaethau yn llwyddiannus.

Mae gan y rhan fwyaf o ddisgyblion agweddau cadarnhaol at eu dysgu ac mae'r perthnasoedd gwaith a'r parch rhwng staff a disgyblion yn gadarnhaol. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn cydweithio'n ddiwyd â'u cyfoedion. Maent yn gwrando'n ofalus ar athrawon ac yn ymfalchïo yn eu gwaith a'u cynnydd ac mae eu hymddygiad yn dda iawn. Maent yn gofyn cwestiynau perthnasol ac yn ymdrechu'n dda i gyfrannu at drafodaethau dosbarth yn ystyrion.

Ar y cyfan, mae athrawon yn esbonio tasgau'n glir ac yn cefnogi disgyblion i gyfrannu at eu dysgu yn ddeallus. Mae hyn yn ennyn a chynnal diddordeb y rhan fwyaf o ddisgyblion yn eu dysgu ac yn eu galluogi i wneud cynnydd da. Yn yr arferion addysgu a dysgu gorau, mae athrawon yn sicrhau rhediad da i wersi ac yn defnyddio ystod o adnoddau pwrpasol i gefnogi dysgu'r disgyblion. Fodd bynnag, ar adegau, mae tueddiad gan staff i or-arwain y dysgu sy'n cyfyngu ar allu disgyblion i wneud dewisiadau annibynnol am eu dysgu. O ganlyniad, mae disgwyliadau uchel ac arferion addysgu athrawon yn anghyson, yn enwedig wrth ddarparu her i ddisgyblion er mwyn eu cefnogi i gyflawni'n llwyddiannus. Yn ogystal, nid yw adborth athrawon yn rhoi digon o her i ddisgyblion wella'u gwaith yn gwbl effeithiol.

Mae staff yn darparu amgylcheddau dysgu difyr i gymell llwyddiannau a brwdfrydedd ymysg disgyblion. Mae hyn yn hyrwyddo lles a chynnydd disgyblion yn dda. Mae ystod synhwyrol o fannau tawel i'w defnyddio gan ddisgyblion, pan fo angen, gan gynnwys ardaloedd ymyrraeth gwerthfawr. Maent yn cael eu defnyddio'n ddoeth gan staff i gefnogi lles disgyblion ac i ymdawelu unigolion mewn achosion o bryder cyn iddynt ailafael yn eu dysgu.

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer disgyblion ag ADY yn cael ei chydlynyn'n dda. Mae'r ddarpariaeth yn diwallu anghenion y rhan fwyaf o ddisgyblion sydd angen cymorth ychwanegol yn effeithiol. Mae'r staff yn gweithio'n llwyddiannus mewn partneriaeth ag asiantaethau allanol er mwyn cefnogi disgyblion. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion sydd ag ADY yn gwneud cynnydd da yn unol â'u targedau a'u mannau cychwyn.

Gwybodaeth ychwanegol

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn peri pryder.

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer rheoli'r safle yn rhoi unrhyw achos i bryderu.

Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach.

Mae arweinwyr a llywodraethwyr yn rheoli cyllid yr ysgol yn briodol, gan gynnwys defnyddio'r grant datblygu disgyblion.

Sail dystiolaeth yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn dadansoddi deilliannau o'r holiadur i rieni/gofalwyr a'r holiadur i ddisgyblion, ac yn ystyried barn athrawon, staff a'r corff llywodraethol / aelodau'r pwyllgor rheoli trwy eu hymatebion i'w holiadur

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cynnal cyfarfod â rhieni/gofalwyr i glywed eu barn am yr ysgol a'i heffeithiolrwydd
- yn cyfarfod â'r pennaeth, y llywodraethwyr, uwch arweinwyr ac arweinwyr canol ac athrawon unigol i werthuso effaith gwaith yr ysgol
- yn cyfarfod â disgyblion i drafod eu gwaith, gwrandio arnynt yn darllen a chael eu barn am agweddau amrywiol ar eu hysgol
- yn cyfarfod â grwpiau o ddisgyblion mewn rolau arwain, fel cynrychiolwyr y cyngor ysgol a'r pwyllgor eco
- yn ymweld â sampl eang o ddosbarthiadau, gan gynnwys grwpiau cymorth dysgu a'r ganolfan adnoddau arbenigol (lle y bo'n briodol), ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o deithiau dysgu i arsylwi disgyblion yn dysgu ac i weld staff yn addysgu mewn amrywiaeth o leoliadau, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth, grwpiau cymorth (lle y bo'n briodol), ac mewn ardaloedd awyr agored
- yn ymweld â'r ganolfan adnoddau arbenigol yn yr ysgol i weld dysgu'r disgyblion (lle y bo'n briodol)
- yn arsylwi ac yn siarad â disgyblion amser cinio ac amser egwyl, ac mewn sampl o glybiau ar ôl ysgol
- yn mynychu gwasanaethau ac addoli dyddiol ar y cyd
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r ysgol
- yn ystyried cynllun gwella'r ysgol ac yn edrych ar dystiolaeth i ddangos pa mor dda roedd yr ysgol wedi bwrw ymlaen â gwelliannau a gynlluniwyd
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau'r ysgol, gan gynnwys gwybodaeth am asesu a chynnydd disgyblion, cofnodion cyfarfodydd staff a'r corff llywodraethol, gwybodaeth am les disgyblion, gan gynnwys diogelu disgyblion, a chofnodion hyfforddiant a datblygiad proffesiynol staff

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad

Atodiad 1: Niferoedd – symiau a chyfrannau

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at wahanol symiau a chyfrannau, e.e. '*y rhan fwyaf o ddisgyblion...*' neu '*ychydig iawn o ddisgyblion...*'. Rydym yn defnyddio'r termau hyn i ddisgrifio symiau a chyfrannau fel yr amlinellir yn y tabl isod:

bron pob un =	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf =	90% neu fwy
llawer =	70% neu fwy
mwyafrif =	dros 60%
hanner =	50%
tua hanner =	yn agos at 50%
lleiafrif =	islaw 40%
ychydig =	islaw 20%
ychydig iawn =	llai na 10%

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr ysgol ac ar wefan Estyn
(www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 28 Deddf Addysg 2005.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor, Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:
www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Cymraeg i Saesneg).

© Hawlfraint y Goron 2025: Gellir aildddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y **caiff** ei aildddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 02/09/2025